

OPERAČNÍ CVIČENÍ

K rozšíření poznatků z oblasti operačních cvičení chci v článku rozebrat některé otázky metodologické posloupnosti této formy přípravy štábů. Kromě toho se budu v dílčích souvislostech zabývat zvláštnostmi zkvalitňování a hledání účinnějších cest při získávání potřebného rozsahu vědomostí (komplexní všestranné, teoretické i praktické) v přípravě štábů s důrazem na specifiku víceúrovňových cvičení operačních svazů.

V soudobé válce s použitím jaderných zbraní, které mohou zasáhnout kterékoliv místo na zeměkouli, rychlost manévru obrovských mas živé síly a technických prostředků na velké vzdálenosti, existence moderních automatizovaných zbraňových systémů a komplexů, rychlých, spolehlivých pojitek a bezpečných prostředků velení podstatně mění charakter ozbrojeného zápasu. Vytváří dosud nevídané možnosti rychle a neustále měnit poměr sil válčících stran a podmínek pro válečnou činnost jak na jednotlivých úsecích fronty, tak i vyšším. V soudobé válce se bude bojová i operační situace měnit rychleji než známe ze studia a poznatků z ozbrojeného zápasu Velké vlastenecké války Sovětského svazu. Častá cvičení v náročných, obtížných polních podmínkách a v reálných časech umožňují vytvářet ve štábech volní odolnost a potřebné volní vlastnosti a návyky, překonávat stav napětí a tím dosahovat vyšší všestranně rozvinuté aktivity štábů. Současně s požadavkem přimknout podmínky operačních cvičení co nejtěsněji k reálným podmínkám operačně taktické a bojové skutečnosti musíme opodstatněně reagovat na to, že cvičení není ještě skutečný boj, ale příprava k němu. Vysvětlujeme tím některé nejasnosti proč cvičící neseznamujeme předem se zámyslem cvičení a v řídících, bojových dokumentech nedsledujeme všechno to, co by jim nadřizený oznámil ve skutečnosti. V přípravě, organizaci a zabezpečení boje a operace, i v samotném průběhu cvičení se ve směrnicích a bojových dokumentech pro rozvíjení samostatnosti, tvůrčího přístupu a prohlubování individuálního pochopení řešení problematiky označují pouze základní údaje. To nutí cvičící štáby k pečlivé, hluboké analýze zadaného úkolu a pěstuje v nich schopnost vyvodit z faktů zdůvodněný úsudek a přijmout promyšlené správné závěry.

Jaderná válka v dnešním světovém válečném konfliktu přináší sebou mohutnou dynamiku a prudké změny situace. Vojska mnohdy povedou bojovou činnost v odtržení od hlavních sil, nebudeme mít hodnotné informace o situaci, nebudou včas známy přesné údaje o silách, prostředcích a záměrech nepřítele. Situace, kterou v informačním toku zachytíme, bude zpravidla rozporuplná a ve své podstatě bude vyjádřením spolupůsobících jevů a procesů na válčíšti v závislosti na vývoji operace (boje). Ke zdůvodnění logiky operačního myšlení a zákonitostí ve spletitostech soudobé operace chci krátce ukázat na některá hlediska materialisticko-dialektického pojetí vazeb, myšlení, odrazů, pojmů a souvislostí úzce navazujících na operační umění, které se prolíná všemi fázemi operačních cvičení. To znamená v jejich vzniku, rozumovém vývoji, jejich pohybu a zániku. V rovinách teorie a praxe operačních cvičení nám pouze důsledné využití dialektického myšlení a uvědomělé použití metodologických principů teorie poznání dialektického materialismu (to je principu objektivitu, principu všestranného zkoumání a principu rozvoje) umožňuje a dává předpoklady správně chápat, využívat a uvědomovat si vzájemnou souvislost, protikladnost a složitost jevů, s jejichž proměnlivostí se v průběhu cvičení setkáváme. Dává předpoklad k tomu, abychom pochopili logickou správnost vývoje operačně taktických situací v průběhu cvičení a na základě jejich podrobného, důsledného ujasnění a hodnocení jsme přijímali správná řešení a rozhodnutí, podložená zdůvodněnými propočty.

Fakta, operační normy, propočty, řády, předpisy, ustanovení rozkazů a nařízení, oficiálních přednášek velení ČSLA, teoretické zásady, kterými při tvorbě cvičení operujeme, tvoří v teoretické nadstavbě a vědomí variabilní kombinace. Těmito volně v souladu se získanými poznatky, zákony a zákonitostmi ozbrojeného zápasu vytváříme nové obrazy a myšlenkové pochody dalšího hlubšího rozpracování cvičných bojových a operačních situací, a k tomu i potřebný rozsah řídících dokumentů. Formování tvůrčího myšlení ve štábech při tom není omezeno rámcem operačně taktického plánu cvičení. Rozhodující úlohu sehrává ideově politická příprava a zvládnutí marxisticko-dialektické metody. Jejím pochopením a realizací rozvíjíme tvůrčí myšlení, které souvisí s vypěstováním prvků akceschopnosti reakce na nepředvídané skutečnosti a jevy při cvičeních. Má-li operační cvičení být opravdovou školou přípravy štábů, musíme je naplnit napjatými situacemi, kritickými momenty a časovými stresy. Tyto musí však vyplývat ze zákonitostí boje s cílem vytvořit ve štábech „zvyk na nezvyklé“ a učit reagovat a přizpůsobit se všemu, co může skutečný ozbrojený zápas reálně vytvořit.

Znalosti o vnitřní problematice operace, její přípravě, organizaci, zabezpečení a řízení umožňují dále do hloubky rozvíjet myšlenkové procesy v souvislostech a vztazích a zajišťují správnou logickou skladbu procesů (období a učebních úkolů) v průběhu cvičení. Tvůrčím myšlením uskutečňujeme dialektický přechod od vnějších prvků k vnitřní rozhodující problematice cvičení. Usuzování v operačním myšlení ve vazbě k operačním cvičením zde sehrává důležitou roli. Je to operování s myšlenkovými formami, abstrakcemi tvůrčího operačního myšlení podle daných schémat a kritérií. Tak při cvičeních tvořivě, aktivně a cílevědomě odrážíme jevy a procesy, které odpovídají potřebám a požadavkům daných forem a metod přípravy štábů.

Podle atributů válečných akcí Velké vlastenecké války ve druhé světové válce, bojů v různých operacích, novodobých lokálních operacích, měly tyto přes mnohé společné rysy jedinečné individuální zvláštnosti. Ze studia zkušeností

z minulých válek a ozbrojeného zápasu jsme poznali, že se v něm neobyčejně složitě prolínají nejrozmanitější spojitosti a vzájemné vztahy, výrazné individuální jevy a události, které se od sebe liší svou specifickou úlohou, trváním operačních a bojových situací v prostoru i v čase. To je právě ta jedinečnost a neopakovatelnost operačně taktických situací, která se nám zatím v mnohých cvičeních nedaří v plné míře vytvářet.

Velký význam má kvalita přípravy operačních cvičení, která souvisí s neustálým zdokonalováním metodiky jejich řízení. Opodstatněný početní nárůst cvičení operačního charakteru nás nesmí vést k šablonovitému, schematickému, jednostylovému ponechávání dílčího obsahu zpracovávaných řídicích dokumentů z jednoho cvičení do druhého. Někdy se setkáváme u operačních cvičení (zejména operačních cvičení druhů vojsk) s tím, že řídicí dokumenty svým obsahem v oblasti vševojskové struktury neodpovídají požadavkům teoretických zásad operačního umění. Operační zámysly se příliš podřizují požadavkům kladeným na procvičení problematiky daného druhu vojska. Rovněž není vždy důsledně propracován, ujasněn a správně zhodnocen rozsah požadavků řídicích orgánů na vševojskovou jádra, která tvoří operační skupiny štábů při cvičeních druhů vojsk a služeb. Jistě není správné, abychom používali stále stejné organizace, téhož číslování, cvičili na stejných směrech, ve známém terénu atd.

Víme, že podmínky pro vedení operace (i když cvičí pouze jeden či více druhů vojsk) nejsou nikdy stejné. Dokonce při stejném poměru sil a při shodných podmínkách v operacích stejného charakteru a rozsahu je vždy spojení palby, pohybu (manévru) a úderu v operaci a boji různé. Tyto zvláštnosti podmíněné dále terénem, geografickým uspořádáním válečného, ekonomicko-technického základu, hydrometeorologickými podmínkami, topogeodetickým zabezpečením, nejsou ničím jiným, než určitými příznaky, stránkami, které vtiskují dříve popisované zákonitosti (nutnosti) operačním cvičením, a tudíž se musí v jejich přípravě a průběhu odrazit.

Pro dokreslení chci uvést, že současně s tím se vyskytují v každé fázi bojové činnosti a operaci, jako kombinovaného modelu operačního cvičení, rysy nebo stránky, které jsou obecné, závazné a vlastní každému cvičení. Takovými rysy jsou vzájemná součinnost mezi prvky bojové a operační sestavy, nepřetržitě spojení a velení, spojení úderů letectva, paleb dělostřelectva, úderů raketového vojska a manévrem pozemních vojsk apod.

V. I. Lenin zdůrazňoval, že podmínkou poznání všech procesů ve světě v jejich nutnosti, v jejich podstatě, je jejich poznání jako jednoty protikladů, jako „rozdvojení jednoho, na protiklady, které se vzájemně vylučují a jejich vzájemný vztah“ (V. I. Lenin, Spisy, sv. 38, Praha 1960, str. 366). Z toho vyplývá, že antagonistické rozpory válečných stran v příští válce budou nejdůležitějším a nejobecnějším zdrojem nahodilostí v ozbrojeném zápase. Tomuto problému věnují pozornost proto, že tyto rozpory jsou nehlubším podkladem našeho studia příštího ozbrojeného zápasu, které dnes rozpracováváme a realizujeme v přípravě štábů zařazováním a přeměnou do konkrétních podob zámyslů, námětů, učebních úkolů, cílů a plánů různých cvičení na všech stupních velení.

Operační cvičení mají v podmínkách třídě rozděleného světa významnou hybnou sílu, která ovlivňuje v našich štábech uvědoměle a obětavě plnění stanovených politických i vojenskoodborných cílů a úkolů. Základem této úspěšné aktivity příslušníků štábu na cvičeních je vynikající morálně politický stav a odpovídající psychické vlastnosti příslušníků štábů, vzorná, průběžná, pravidelná operační příprava a všestranná myšlenková zdatnost.

Dobře připravené, organizačně i materiálně zabezpečené operační cvičení má značný význam. Jejich pravidelností pěstujeme u štábů individuálně i kolektivně zvyk na vypětí tělesných a duševních sil, iniciativu, přizpůsobivost, houževnatost, vytrvalost, přesnost v práci, ukázněnost, sebeovládání, obratnost, zručnost, pohotovost, rychlost a řadu dalších nutných bojových kvalit štábních pracovníků, nezbytných pro zvládnutí tvůrčího přístupu a vysokého stylu štábní práce v poli. Praxe potvrzuje, že operační cvičení ve svém souhrnu jsou metodou opakování, komplexního procvičování a prohlubování vědomostí, dovedností a návyků štábních pracovníků. U omlazujících se operačních štábů mohou být také i metodou slaďování jejich činnosti. Příslušníci štábů se na operačních cvičeních učí a zdokonalují ve vzájemné spolupráci a součinnosti v rámci štábů, ale i mezi jednotlivými cvičícími štáby. Osvojujeme si při nich nové poznatky a zásady operačního umění. Operační cvičení jsou metodou operační přípravy velitelů a štábů. Každý příslušník štábu při nich bývá zařazen ve své funkci a vykonává svůj úsek odborné činnosti. Bouřlivý rozvoj vědy a techniky, rychlé tempo zavádění technických a společenskovoedních disciplín do operační přípravy štábů nás nutí při cvičeních stále větší specializovanosti v práci příslušníků štábů. Praxe ukazuje, že zaměření štábních pracovníků ke zvládnutí pouze svého konkrétního úzkého okruhu odborných otázek nevyhovuje. Musíme se snažit o zastupitelnost ve funkcích, popř. o univerzální použití štábních pracovníků. Toho můžeme docílit tím, že již v přípravných fázích na velká operační cvičení (zejména při štábních nácvičích) zařadíme příslušníky štábů do různých funkcí. Každý všestranně připravený důstojník pak v průběhu vlastního cvičení může plnit různé úkoly, které vyplývají z jeho organického (funkčního) zařazení a v úzké spolupráci a součinnosti s ostatními příslušníky štábu může v případě nutnosti plnit i úkoly a povinnosti dalších funkčních zařazení. Je to nezbytné proto, že ve válce více než v kterékoli jiné oblasti společenského života jevy a realizace plánů vypadají jinak, než jak jsme si původně představovali. Příslušníci štábů se budou často setkávat s jiným stavem věcí, než jaký očekávali, budou vykonávat jinou činnost, než na jakou byli v míru připravováni. Inženýr architekt může klidně přihlížet tomu, jak roste stavba v souladu s plánem, který vypracoval. Strojní inženýr může nejednou prověřovat a měnit konstrukci stroje nebo přístroje do té doby, dokud nenajde optimální řešení. V průběhu válečných operací však bude situace vypadat jinak. Všechno se zde bude neustále měnit, lidé budou neustále vystaveni nebezpečí, budou narážet na neurčitou situaci a pokud dojde k chybě, ta už půjde těžko napravit. Proto již v míru je nezbytně nutná maximální, cílevědomá, plánovitá, organizovaná, komplexní a univerzální příprava lidí ve štábech na výkon jejich funkcí.

Konfliktní a složité situace pro štáby nastanou již v samém počátku války. Jde o okamžiky, které mohou podstatně ovlivnit další průběh válečných akcí.

K zachycení možné atmosféry při vzniku ozbrojeného konfliktu chci ocitovat několik výstižných úryvků z paměti maršála Sovětského svazu Kirilla Semjonoviče Moskalenka z období přepravení Sovětského svazu fašistickým Němcem, které nám současně mohou být s převedením do dnešních podmínek možnou inspirací řešení obdobných modelů zpracování zahájení operačních cvičení.

„Zvonění telefonu mne zvedlo z postele. Popadl jsem sluchátko a slyšel jsem vzrušený hlas Potapova (vel. 5. armády, která tehdy byla podřízena Kyjevskému zvláštnímu okruhu): fašisté nás napadli, dělostřelectvem ostřelují naše vojska na hranicích, bombardují letiště a města. Bez meškání jsem zavolał do tábora

svému zástupci pro věci politické prapornímu komisaři N. P. Zemcovovi a nařídil jsem vyhlásit bojový poplach...

Rychle jsme projeli kolem letiště a dorazili jsme do tábora. Zastavili jsme u budovy, kde sídlil štáb. Vyběhl jsem do druhého poschodí, do místnosti, kterou obýval N. P. Zemcov. Usmál se na mne a zeptal se: „Každou chvíli je slyšet výbuchy a střelbu, že by začaly manévry? Ale brigáda se jich přece nezúčastní, tak jsem poplach nevyhlašoval.“ Odpověděl jsem ostře: „Jaképak k čertu manévry. Válka! Němci nás přepadli...“

Rychle jsme šli do štábu. Tam jsem otevřel mobilizační obálku. Dověděl jsem se, že při zahájení válečných akcí se má brigáda usilovným pochodem přesunout po trase Luck—Radechov... na lvovský směr do prostoru rozvinutí 6. armády. Okamžitě jsem to telefonicky hlásil generálu Potapovovi. Vyslechl mne a řekl: „Situace 5. armády se velmi přiosťčila. Proto vás prosím, vlastně žádám, abyste vyrazil na Vladimír Volynskij a společně s 22. mechanizovaným sborem zlikvidoval nepřítele, který překročil naše hranice, a obnovil naše postavení.“ Brigáda je zálohou vrchního velení. Splnit váš požadavek nemohu, protože odporuje mobilizačnímu plánu...

S ohledem na vzniklou situaci nařizuji: brigáda vyrazí, jak jsem již řekl, na Vladimír Volynskij a v součinnosti s 22. mechanizovaným sborem zničí nepřítele, který překročil hranice, a obnoví naše postavení. Hranice nepřekračovat...“

Jaderná válka bude složitější, nepřehlednější a konfliktnější, než jak popisuje s. Moskalenko v knize „Na jihozápadním směru“, str. 27—30. Abychom byli na podobné skutečnosti připraveni, podřizujeme a soustřeďujeme úsilí přípravy k vedení války již od samého jejího počátku.

K úspěšnému rozvíjení přípravy jednotlivců, ale i celých pracovních kolektivů štábů přispívá a napomáhá, působí-li důstojníci a kolektivy z nich vytvořené na cvičeních s krajním vypětím sil.

Praxe potvrzuje, jsou-li již v průběhu příprav na „velká“ operační cvičení vytvořeny náročné podmínky přípravy důstojníků, vytváří to nezbytné předpoklady pro zvládnutí úkolů a cílů, které jsou před ně postaveny. Při cvičeních vytváříme ve štábech ovzduší náročnosti, které ústí až v napětí. To nutí přímo i nepřímou štáby při řešení operačních úloh v každé operační situaci (pod tíhou úkolu a času) správně vytypovat a určit hlavní článek, na němž závisí úspěch splnění hlavních úkolů. Musí vycházet z konkrétních podmínek vytvořené situace, určit co je hlavní v řešení daného úkolu a konkrétně stanovit realizaci úkolů podle pořadí naléhavosti. Operační cvičení jsou právem náročná na všechny oblasti lidské činnosti. Vyžadují stále více naprostou oddanost celého člověka.

Operační cvičení připravují funkcionáři, na jejichž připravenosti záleží průběh a kvalita splnění učebních úkolů a stanovených učebních cílů. K nim patří řídicí cvičení, jeho zástupci, zástupci a pomocníci řídicích druhů vojsk a služeb, důstojníci štábu řízení v jednotlivých skupinách, dále jsou to pomocníci řídicího cvičení u cvičících štábů a vojsk (na cvičeních s částečně vyvedenými vojsky), pomocníci pro rozehru necvičících svazků (útvárů). Při jednostranných cvičeních se určuje speciální skupina rozehry nepřítele. Její činnost se řídí podle operačně taktických zásad a organizace nepřítele. V terénu je nutné, aby skupina ke značkování nepřítele využila vševojskových, speciálně připravených útvarů a jednotek, komplexu cílů a různých imitačních prostředků. Osvědčilo se nám v průběhu operačních letuček při praktické činnosti štábů

v terénu na pozorovatelných označování předního okraje vlastních vojsk i nepřítelů dýmem. Tím dosáhneme sjednocení a upřesnění pohledu v rámci všech cvičicích skupin a štábů na čáře dotyku a časovou úsporu získanou vysvětlováním a zpřesňováním můžeme věnovat praktickému procvičování méně zvládnutých otázek. Ovládnutí a regulace celého značkovacího systému však vyžaduje náročná opatření na zabezpečení lidmi a spojovacími prostředky. V tomto okruhu působnosti má značnou rezervu naše zlepšovatelská hnutí.

Praxe potvrzuje, že k organizovanému a náročnému řízení cvičení napomáhá nejen **teoretická příprava** rozhodčí služby a řídicích orgánů (která je podle didaktických zásad jako první v pořadí), ale důkladná, předem připravená praktická příprava v terénu formou rekognoskace, součinnosti a praktické roze hry na pozorovatelných, místech velení a výcvikových prostorech. Praktické přípravy v terénu se zpravidla zúčastňují zástupci řídicího cvičení, jeho pomocníci u náčelníků druhů vojsk a služeb, někteří vybraní důstojníci štábu ředitelství cvičení v závislosti na konkrétní řešené problematice. Koná-li se operační cvičení s částečně vyvedenými vojsky, pak se roze hry též zúčastňují i náčelníci příslušných VVP s cílem konkrétního upřesnění reálných opatření k zabezpečení bezprostřední přípravy a vlastního cvičení. V průběhu rekognoskace upřesňujeme charakter a obsah opatření k přípravě jednotlivých prostorů cvičení a konkrétní činnost v nich. Prostory rozmístění štábů, ředitelství cvičení, osy přesunů, pravděpodobné čáry roze hry situací v prostor a čase, prostory pro imitaci (jde-li o činnost na pozorovatelně), místa velení a jejich pohotovost v prostorech rozmístění, organizace a zabezpečení pořádkové a regulační služby v konkrétních reálných situacích, bezpečnostní opatření, přijaté zásady k ochraně vojenského tajemství, státního, družstevního i soukromého majetku organizací a v soukromém vlastnictví, soustředění po ukončení cvičení a návrat do mírových posádek. V teoretické přípravě potom rozebíráme zámysl a plán cvičení, jeho průběh podle plánu řízení, seznámení s náměty a dalšími materiály a dokumenty pro řízení cvičení. Vydají se pokyny pro odevzdávání příspěvků do rozboru a jeho zpracování. Zpřesní se organizační pokyny, materiálně technické zabezpečení atd. Praxe nám ukazuje nezbytnost zaměření teoretické přípravy na tyto otázky:

- rámcově zaujmout stanoviska a rozebrat možné varianty jevů a situací, které mohou vyvstat v kterékoli etapě cvičení,
- rozebrat možné varianty roze hry situací s orientací na možné zvraty v roze hře v návaznosti na rozhodnutí cvičicích velitelů a štábů,
- charakter práce ředitelství cvičení a konkrétní úkoly pro včasnou přípravu roze hry v průběhu cvičení.

Roze hrou operačních situací aktivně ovlivňujeme průběh cvičení. Je nám zprostředkovatelem a nositelkou splnění učebních úkolů a cílů cvičení. Operační a bojové situace roze hráváme na operačních cvičeních zpravidla 3—5 hodin i déle. Roze hra situací v kratší době není reálná a ani účelná. To se ukázalo např. při cvičení „Sojuz-77“, kdy roze hra v některých fázích cvičení probíhala z hodiny na hodinu. To mělo vliv na to, že se štáby zajímaly hlavně o tok a sběr informací a zásadní otázky plánování a vedení operace a boje nebyly z části vyřešeny.

V průběhu operačních cvičení se mohou uskutečňovat i operační skoky mezi hlavním obdobím cvičení a nově řešenou situací — epizodou. Operační skoky mohou být od několika hodin až po několik dnů. Při tom nová situace po operačním skoku navazuje na logický operačně zdůvodněný předcházející vývoj

na frontě (válčišti). Aby k tomu mohlo dojít, je výhodné volit časovou návaznost od ukončení a vyřešení hlavních otázek cvičení k epizodě po větším časovém odstupu (až několik dnů) tak, aby nedocházelo k redukci přijatých rozhodnutí cvičících v duchu připravené návaznosti vypracované letučky po operačním skoku. Řeší se tím současně i problém úprav připravené epizody v návaznosti na rozhodnutí cvičících ze strany štábu ředitelství cvičení. Dobře vypracované a promyšlené operační skoky umožňují bez těžkostí podrobně procvičit hlavní učební otázky na úkor méně důležitých.

Příprava operačních cvičení zahrnuje komplex opatření, která zabezpečují podmínky kvalitní přípravy štábů, vojsk a týlových orgánů a zařízení. Zahrnuje zpracování potřebných dokumentů, které jsou svým obsahem a rozsahem angažovaným štábním pracovníkům všeobecně známy a proto se jimi v článku nebudu zabývat. V průběhu výcvikového roku se u podřízených v praxi projevila nejasnost obsahové náplně mapy zámyslu operačního cvičení, který se zpracovává u frontového cvičení na mapě měřítko 1 : 500 000, armádního cvičení na mapě 1 : 200 000.

Na mapě zámyslu zpravidla uvádíme:

- téma, hlavní učební cíle a časové vymezení cvičení,
- název, dobu trvání období cvičení a učební úkoly,
- složení a bojové úkoly cvičících armád (svazků) s vyznačením směrů jejich úderů, bližší úkoly, další úkoly a rozhraní,
- základní údaje o operaci vlastních vojsk a nepříteli (hloubku, šířku pásma, dobu splnění a tempo operace),
- čáry, které mají vojska zaujmout, směry a doby zasazení druhých sledů k rozvíjení operace. Zásah záloh nadřízeného velitele,
- prostor a doba zasazení vzdušných výsadek,
- úkoly a situaci sousedů,
- rozmístování štábu řídícího cvičení a míst velení cvičících.

Zámysl zpracujeme o jeden stupeň výše.

Kvalita operačních cvičení, jejich účelnost a prospěch nezávisí jenom na zpracovaném a správném zámyslu cvičení, reálném plánu řízení, všestranném organizačním zabezpečení cvičení, na připravenosti ředitelství a rozhodčí služby, ale především na důkladné přípravě cvičících štábů. Při organizaci přípravy štábů na cvičení je důležité mít představu o úloze a předurčení štábu a o těch požadavcích, které od něho budeme v průběhu cvičení vyžadovat na základě soudobé vojenské činnosti. Přitom jsme si vědomi, že postupnou všestrannou přípravou ovlivňujeme nejen plnění úkolů bojové připravenosti, ale i skutečných bojových úkolů. Toho docílíme jen udržováním vysoké úrovně bojové pohotovosti štábů všech stupňů, tím, že budeme včas plnit složité úkoly průzkumu, hodnotit situaci, plánovat operaci a bojovou činnost, budeme-li rychle a bezpečně doručovat konkrétní úkoly podřízeným, promyšleně organizovat a zabezpečovat operační činnost, udržovat spolehlivé, nepřetržité spojení a velení, organizovat součinnost do celé hloubky operace, především ke splnění úkolů a ve prospěch hlavních uskupení, která tyto úkoly budou plnit.

Toho dosahujeme sestavením komplexního plánu individuální a kolektivní přípravy ke cvičení, který zahrnuje předešlá kritéria, a jeho postupným, důsledným a náročným naplňováním všemi příslušnými štáby. Z praktického hlediska rozdělujeme přípravu na velká operační cvičení ve štábu do několika období:

- Individuální příprava, která spočívá v osvojení si a studiu odpovídajících ustanovení řádů, předpisů a další odborné literatury, v zopakování takticko-

-technických dat techniky, zbraní, operačních norem, organizace zásad použití vlastních vojsk a nepřítelů,

— Kolektivní příprava na cvičení je zahrnuta do dvou rovin. Velitelská a operační příprava (kterou řídí hlavní funkcionáři štábů) zvyšuje úroveň operačního myšlení, efektivně a kvalitně seznamuje příslušníky štábů s novými poznatky v oblasti operačního umění se zaměřením pozornosti tam, kde zůstaly rezervy z předešlých cvičení.

Rozhodující místo v kolektivní přípravě celého systému metod příprav na operační cvičení štábů zaujímají bezesporu štábní nácviky. Upevňujeme a zdokonalujeme si při nich teoretické znalosti a praktické návyky. Jejich cílem je, aby důstojníci získávali ve své práci jistotu, přesnost, sladěnost atd.

Nám se osvědčilo zahájit cyklus přípravy na cvičení „Neutron-80“ dílčími štábními nácviky organizovanými na úrovni polních pracovních kolektivů (polních pracovišť). Hlavní pozornost v jejich průběhu jsme soustředili na:

- individuální zvládnutí funkčních povinností každého jedince na svém polním pracovišti,
- sladění na pracovištích podle metodiky práce štábu v poli,
- získání trvalých návyků v praktickém výkonu svých funkcí s důrazem na plánování a vedení operace,
- zpracování konkrétních bojových dokumentů podle funkčního zařazení,
- používání prostředků spojení.

Nácviky organizované dílčí formou po jednotlivých polních pracovištích měly přínos v tom, že nás připravovaly k plnění úkolu samostatně za přímého řízení a účinné pomoci zkušených starších soudruhů. Stmelily nás v jednotné pracovní kolektivy, schopné řešit v celém komplexu štábu další složitější, náročnější otázky operační připravenosti.

K vyšším stupňům štábních návyků vedených komplexní formou jsme již přistupovali jako sladěné štábní kolektivy. Pokračovali jsme při nich dále v hlubším rozvíjení návyků, sladěnosti již v celých štábních kolektivech a řešení technických úkolů štábní práce v poli. Pro tyto štábní nácviky jako nejvyšší formu přípravy na operační cvičení můžeme stanovit tyto učební cíle:

- procvičit nové otázky bojové pohotovosti, jako např. otázky uvědomování, shromažďování příslušníků štábu a jednotek zabezpečení, jejich vyvedení do terénu,
- zdokonalit praktické návyky příslušníků štábu v plnění funkčních povinností ve vztahu k celému komplexu štábu,
- procvičovat se v práci v terénu a na plastickém stole, ve velení podřízeným štábům při přípravě a v průběhu vedení operace a bojové činnosti,
- procvičit sběr informací s důrazem na přesnost a včasnost předávání operačně taktických situací,
- prověřit úroveň připravenosti, akceschopnosti a operativnosti v práci jednotlivých pracovních kolektivů a celého štábu,
- zvládnout nově zaváděnou výpočetní techniku a prostředky mechanizace.

Štábní nácviky jsme organizovali tak, aby jednak upevňovaly znalosti a návyky získané na přednáškách a společných zaměstnáních řízených hlavními funkcionáři. Na druhé straně, aby cílevědomě, soustavně zvyšovaly a zdokonalovaly návyky důstojníků a připravovaly štáb na vyšší složitější problematiku, kterou pro nás představuje operační cvičení. V přípravě na „velká“ cvičení nepodceňujeme bezprostřední přípravu, která spočívá ve studiu námětu a všech

ostatních dostupných dokumentů důležitých pro vstup do operačního cvičení. Tato příprava probíhá ještě zpravidla v klidnější atmosféře. Pomáhá nám ke sžití s námětovou situací. Slouží k proniknutí do všech tajů nového cvičení. Dává dobré předpoklady úspěšného startu k plnění všech dalších náročných úkolů cvičení.

Závěrem se chci okrajově zmínit o jednom problému soudobých cvičení. Velká operační cvičení si dnes již neumíme představit bez výpočetní techniky. Převozního výpočetního automatu C-266 dokážeme v současné době při cvičeních plně využít především k výpočtu kvantitativního a kvalitativního poměru sil. Další komplexní využití a zavádění moderní výpočetní techniky do praxe (byť jen zkušebně) v průběhu cvičení zaostává za požadavky a potřebami přípravy, řízení a zabezpečení soudobé operace. Nové praktické zkoušky s výpočetní technikou potvrzují, že stroj řeší úkol podle určitých pravidel a neproniká do podstaty samostatného úkolu. To však nemůže být překážkou jejich dalšího rozvoje při zavádění do práce štábů v poli.

Jde tu pouze o doslovné plnění obdrženího příkazu a „neznalost“ následků. Proto stále těžiště štábní práce přejímá člověk, který přemýšlí (na rozdíl od stroje) o výsledcích a následcích svého jednání, pro něho samotného i pro jiné. Vytyčení úkolu a určitá interpretace řešení jsou neoddělitelné od tvůrčí činnosti. Dosud výpočetní kybernetická zařízení pro práci v poli jsou zařazena k řešení dílčích nepatrných zlomků štábní práce v poli formou mechanismu formálně logického myšlení. Vědomí je zde charakterizováno dialektickou pružností v řešení úkolů, která není podmíněna nějakým přísným systémem formálních pravidel.

Matematické modely operace budoucnosti, které budeme řešit v příštích operačních cvičeních, musí klást vyšší požadavek na vědecké komplexní plánování, přípravu, řízení a zabezpečení operace, její vývoj v závislosti na vzájemném účinku palebných, leteckých a raketových úderů a manévru vojsk, radioelektronického rušení stran a vlivu všech druhů vojsk.